

116010

Fra Per v. Hirsch,
Boks 96, Tønsberg.

6. oktober 1949.

Herr overrettssakfører J.O. Hensch Bugge,
Tollbodgaten 25,
O s l o .

Ad Svenskehjelpen under krigen, tollfritagelse og fritagelse
for avgifter til statskassen.

Jeg har mottatt Deres brev 30. f.m. med bilag og mer at Kristiania Meieribolag er blitt truet med etterligning av ca. kr. 100.000.-, utgjørende omsetningsavgift på den suppekoking bedriften utførte under krigen for Svenska Norgeshjelpen og Nasjonalhjelpen. I henhold til Deres anmodning skal jeg forsøke å gi en såvidt mulig uttømmende erklæring om min besatning med disse forhold.

Jeg kom inn i Fd. som ekspedisjonssjef 1.10.42 og ble kst. finansråd (nu kalt statssekretar) medio mars 1943. Fra 1. august 1943 til medio februar 1944 var jeg i 6 mndr. kongedikt til å styre deptet under finansminister Brytz's sykdom, med fullt bibehold av min stilling som finansråd. Medio februar overtok herr Prytz fæmelt deptet påny, men var da så svekket av sykdom (kraft) at en stor del av hans arbeidsbyrde måtte bæres av finansråden. Fra medio mai 1944 hadde jeg 6 mndrs. permisjon fra min stilling som finansråd, og i denne tid var eksp.sjef kongediktet som finansråd.

Nathjelpen til Norge begynte i form av en stadig stigende strøm av matpakker både fra Sverige, Danmark og andre land. Meget tidlig i min funksjonstid som finansråd kom det fra flere hold, bl.a. fra tyske myndigheter og fra Stapo, henholdsvis til Fd. om å få stoppet, venkeliggjort eller subsidiært tillatt kontrollert effektivt denne strøm av gavepakker fra utlandet. De ble hevdet at pakkene også inneholdt sabotasjemateriell, illegal propagandastoff og andre smuglervarer, at disse matvarer stammet fra kvalifiserte jøssinger til gode, og at de forsyningene sig sett måtte sies å være nødvendige. Saksa om tollfrihet med etter gjeldende regler avgjøres av finansministeren personlig eller hans stedfortreder. Det ble derfor nødvendig for meg å

meg nøye inn i disse problemer, og deretter fastlegge en bestemt linje som jeg ville følge i disse saker. Jeg foretok forskjellige undersøkelser og konstaterte bl.a. at det med jevne mellomrom kom hele skipsladninger fra Danmark med slike gavepakker, og jeg lot meg forelegge fra vedkommende dampskipsselskapsedisjon lister over gavemottakere av etpar slik skipsladninger. Jeg konstaterte da at disse pakkeforsendelser i stor utstrekning måtte sies å være politisk betonte, derved at det konsekvent aldri kom gavepakker til N.S. folk, og derved at gavemottagerne for en vesentlig del var mere pårørende av Tysklands-fanger, politiske fanger eller politiske rømlinger. Jeg husker bl.a. spesielt at det kom slike matpakker fra Danmark til fru ritmester Johansen på Atlungstad gård i Stange! Jeg konfererte deretter med minister Whist, og såvidt jeg husker også med minister Blehr, om forsynings situasjonen og kom til det resultat at tiltress for de innvendigheter som var reist fra forskjellig hold var forsynings situasjonen i landet såvidt alvorlig, at all mat som under de daværende forhold kunne komme inn i landet var av betydning, og at Pd. som sådan måtte medvirke til at slike matforsendelser kunne komme inn i størst mulig utstrekning. Følgelig ga jeg full tollfritagelse for alle gavepakker etterhvert som disse forsendelser kom.

Ved nyttårskiftet 1944 kom den første søknad om tollfritagelse av et større sanlet matvareparti, ^{i formen} en søknad fra Svenska Donatorrepresentationen (eller Nasjonalhjelpen på vegne av denne?) om tollfritagelse av det store sukkerparti som var innført i 1943, og for et større parti som aktedes innført i 1944. Saken gikk som vanlig først til vedk. kontor i Pd. til forberedende behandling, og da saken kom til meg innstillet både vedk. byråsjef og eksp.sjef Ohlandt på avslag av prinsipielle grunner.

Jeg foretok så noen undersøkelser og ble fra flere hold advart mot å gi den omsøkte tollfritagelse, fordi de partier med matvarer som kom fra Svenska Norgeshjelpen for en vesentlig del ble solgt her i landet og de innkomne beløp brukt til kontant-
understøttelser av mer eller mindre politisk betonet art. Det bl. bl.a. fremholdt overfor meg at Svenska Norgeshjelpen bare var en camouflage for den norske Londonregjering.

Jeg følte meg imidlertid ikke overbevist hverken av tollavdelingens prinsipielle innvendiger eller av de fra forskj. hold avgitte politiske innvendiger, og hadde ikke lyst til noen
Svenske Norgeshjelpen avslag.

Donatorrepresentasjonen fastholdt så anmodningen om at støtten måtte bli gitt i form av ^{også} fritagelse og eventuell ettergivelse av avgifter, for det første fordi det ville være lettere å administrere, men også av hensyn til eventuell uttalelse i den svenske presse om forholdet, idet de svenske givere under de rådende forhold lett kunne få en mistanke om at "det stakk noe under" dersom Svenska Norgeskjølpen ikke klart kunne svare at det var gitt full fritagelse for toll og andre avgifter, men måtte komme med vidtløftige forklaringer om hvorledes forholdet var ordnet på annen måte.

Jeg erklarte meg så prinsipielt enig i Donatorrepresentasjonens syn, og erklarte at Fd. i det foreliggende tilfelle ville gi full tollfritagelse for det sukkerparti som skulle komme, men at det på grunn av stigningen i levekostningene på den ene side og lønnesstoppen på den annen side var en forutsetning fra Fd.'s side at den ganske betydelige prisreduksjon som fritagelse av sukkertollen betød måtte komme fabrikkene tilgode i form av en tilsvarende lavere sukkerpris for disse.

Den praktiske ordning av dette ble diskutert, og såvidt jeg erindrer ble man enige om at Donatorrepresentationen i et nytt brev skulle fremkomme med et forslag herom, som Fd. så kunne forelegge for Prisdirektoratet til uttalelse før Fd. skriftlig godkjente ordningen. Brevet kom, - muligens var det flere brev-, saker ble sendt til Prisdirektoratet og i brev av 22.8.1944 ga Fd. et formelt tilsagn om tollfritagelser for de gavesendinger som Donatorrepresentationen formidlet inn i landet, også når varepartiene ble solgt her i landet.

Når dette skriv ikke omtaler eventuell fritagelse for andre avgifter skyldes det antagelig at skrevet er konsipert i tollavdelingen, som ikke har noe med omsetningsavgiften å gjøre, og at Donatorrepresentationen etter min muntlige uttalelse under konferansen ikke har ansett det påkrevet å be om en skriftlig bekreftelse, men i sitt (eller sine) senere skriv har innakket seg til å skrive om det som for øyeblikket var aktuelt, nemlig tollfritagelsen.

E r b ø d i g e t